

INFORMATĪVAIS ZIŅOJUMS

Par Rail Baltica projekta ieviešanas progresu Latvijā 2022. gada 3. ceturksnī

Ievads

Rail Baltica projekts ir Eiropas standarta platuma dzelzceļa transporta Eiropas transporta tīkla (turpmāk – TEN-T tīkla) Ziemeļjūras – Baltijas koridora transporta sistēmas elements, kas aptver četras Eiropas Savienības dalībvalstis – Poliju, Lietuvu, Latviju un Igauniju, un netieši arī Somiju, tālākā nākotnē paredzot maršruta pagarinājumu ar savienojumu Tallina – Helsinki (turpmāk – Projekts). Globālā projekta mērķis ir savienot Baltijas valstis ar Poliju un pārējo Eiropas Savienību ar efektīvu, modernu, drošu, videi draudzīgu un tirgus prasībām atbilstošu dzelzceļa pārvadājumu sistēmu. Ziemeļu - Dienvidu virziena 1435 mm platuma dzelzceļa līnijas izbūve veicinās Baltijas valstu transporta infrastruktūras sistēmas integrāciju Eiropas Savienībā, kā arī tautsaimniecības ilgtspējīgu un diversificētu attīstību, palielinot tās konkurētspēju.

Informatīvais ziņojums sniedz informāciju par Projekta īstenošanas progresu periodā no 2022. gada 1. jūlija līdz 2022. gada 30. septembrim.

Projekta realizācijas gaita

2022. gada 3. ceturksnī finansējums tiek izmantots Projekta būvprojektēšanas un būvniecības aktivitātēm. Rail Baltica infrastruktūra Latvijas teritorijā ir sadalīta sešos posmos: divos Rail Baltica posmos projektēšanas darbi tiek veikti detalizētā būvprojekta stadijā, četros Rail Baltica posmos projektēšana tiek veikta būvprojekta minimālā sastāva (*Master Design*) stadijā, divās no tām 3. ceturksnī tika iesniegti pirmie būvprojektu minimālā sastāvā nodevumi. Paralēli turpinās Rail Baltica infrastruktūras apkalpes punktu un Salaspils intermodālā loģistikas centra projektēšana, kā arī tiek uzsākta reģionālo staciju un pieturu plānošana un projektēšana.

Attiecībā uz būvniecību, turpinās 2020. gada novembrī uzsāktā Rīgas Centrālā multimodālā mezgla būvniecība un 2021. gada maijā uzsāktā Rail Baltica starptautiskās lidostas "Rīga" multimodālā transporta mezgla būvniecība.

Latvijas prioritārā posma Misa – Lietuvas robeža būvniecība tika pieteikta Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta (*Connecting Europe Facility*) (turpmāk – CEF) 2021. gada projektu pieteikumu uzsaukumā. Šobrīd, 2022. gada rudenī, tiek gatavots CEF8 finansēšanas līgums, kura ietvaros Latvija saņem 653 729 *euro* finansējumu Skultes infrastruktūras apkalpes punkta pielāgošanai būvmateriālu noliktavas vajadzībām, 120 237 943 *euro* būvniecības uzsākšanai posmā Misa – Lietuvas robeža, 11 885 850 *euro* nekustamo īpašumu atsavināšanai un 5 024 037 *euro* finansējumu projekta ieviešanas atbalsta aktivitātēm. Finansēšanas līgums parakstīts 2022. gada 18. oktobrī, Satiksmes ministrija sagatavos un iesniegs Ministru kabinetā informatīvo ziņojumu par precizētām saistībām EISI astotā projektu uzsaukuma ietvaros Rail Baltica projekta īstenošanai. 2022. gada 13. septembrī tika izsludināts CEF9 projektu pieteikumu uzsaukums. Latvija ir uzsākusi pieteikuma sagatavošanu, plānojot pieteikties uz aptuveni 170 miljoniem *euro* lielu finansējumu, lai turpinātu Rail Baltica līnijas būvniecību Latvijas teritorijā.

2022. gada augustā Latvija parakstīja pirmo Militārās Mobilitātes finansēšanas līgumu, tā ietvaros saņemot 4 922 568 *euro* ārvalstu finanšu palīdzību. Satiksmes ministrija sagatavos un iesniegs Ministru kabinetā informatīvo ziņojumu par precizētām saistībām EISI pirmā Militārās Mobilitātes projektu uzsaukuma ietvaros Rail Baltica projekta īstenošanai. Otrā Militārās mobilitātes uzsaukuma ietvaros, kas noslēdzās 2022. gada 29. septembrī, Latvija sagatavoja un iesniedza projekta pieteikumu 106 150 000 *euro* ārvalstu finanšu palīdzības finansējumam, lai uzsāktu apvienotā dzelzceļa un autoceļa tilta būvniecības pirmo fāzi, kā arī Rīgas starptautiskās lidostas divējādas lietojamības kravu parka dzelzceļa pievedceļu estakādes būvniecības pirmo posmu.

IEROBEŽOTA PIEEJAMĪBA

Projekta finansējums

Uz 2022. gada 30. septembri Latvija ir apguvusi 31 % no visiem līdz šim piešķirtajiem CEF līdzekļiem. Detalizēts CEF piešķirums un tā apguve ir apkopota informatīvā ziņojuma 1. tabulā.

1. tabula

CEF piešķirums un tā apguve uz 2022. gada 30. septembri

CEF līgums	Piešķirums <i>euro</i>	Izlietots <i>euro</i>	Izlietots %	CEF līgums noslēdzas
CEF1	287 407 726	115 968 561	40%	31.12.2024.
CEF2	579 720	484 781	84%	31.12.2024.
CEF3	4 111 449	1 697 185	41%	31.12.2024.
CEF6 - S	19 654 976	921 661	5%	31.12.2023.
CEF6 - W	65 246 192	1 383 688	2%	31.12.2023.
CEF7	5 393 650	478 050	9%	31.12.2024.
MM1	9 845 135	0	0%	31.12.2025.
Kopā	392 238 848	120 933 926	31%	

Detalizēta finanšu resursu apguve 2022. gada 3. ceturksnī ir atspoguļota informatīvā ziņojuma 2. tabulā.

2. tabula

CEF piešķiruma apguve 3. ceturksnī

Noslēgtais līgums	Līguma summa <i>euro</i>	Izmaksāts 3. ceturksnī <i>euro</i>	3. ceturksnī apgūts %
CEF1	287 407 726	11 778 352	4%
CEF2	579 720	0	0%
CEF3	4 111 449	0	0%
CEF6 - S	19 654 976	5 270 194	27%
CEF6- W	65 246 192	12 512	0%
CEF7	5 393 650	82 805	2%
MM1	9 845 135	0	0%
Kopā	392 238 848	17 143 863	4%

Nekustamo īpašumu atsavināšana

Rail Baltica Latvijas līnijas ietvarā nepieciešams atsavināt aptuveni 1623 nekustamos īpašumus. CEF1 finansēšanas līguma ietvaros Latvijai piešķirts 30,8 miljonus *euro* liels finansējums 309 nekustamo īpašumu atsavināšanai Rīgas un Pierīgas rajonā, CEF6 finansēšanas līgumu ietvaros Latvijai piešķirts 9,4 miljonus *euro* liels finansējums 280 nekustamo īpašumu atsavināšanai Latvijas lauku teritorijās. Savukārt CEF8 finansēšanas līguma ietvaros Latvija saņem 11,9 miljonu *euro* finansējumu 60 nekustamo īpašumu atsavināšanai. Aplēses rāda, ka visu Rail Baltica trasei nepieciešamo nekustamo īpašumu atsavināšana varētu izmaksāt 139 miljonus *euro*.

Līdz 2022. gada septembrim CEF1 līguma ietvaros ir izlietoti 14,1 miljoni *euro* jeb 46 % no nekustamo īpašumu atsavināšanai pieejamā finansējuma, CEF6 līguma ietvaros nekustamo īpašumu atsavināšanas aktivitātes finanšu resursu apguve vēl nav uzsākta. Nekustamo īpašumu atsavināšanas gaita 2022. gada 3. ceturksnī atspoguļota informatīvā ziņojuma 3. tabulā.

3. tabula

Nekustamo īpašumu atsavināšanas gaita 2022. gada 3. ceturksnī

Iesniegtas lietas Satiksmes ministrijā	Izsūtīti atsavināšanas paziņojumi	Pabeigts atsavināšanas process	Noslēgti pirkuma līgumi	Piespiedu atsavināšana
13 lietas, tostarp: 5 DTD1* posmā;	30 atsavināšanas paziņojumi, tostarp: 24 DTD4*** posmā;	• Privātpersonu īpašumi ierakstīti zemesgrāmatā uz Satiksmes ministrijas vārda – 7 (RCS un DTD1* posmā);	3 pirkuma līgumi, tostarp: 2 DTD1* posmā; 1 RCS posmā.	Pieņemts likums par 4 īpašumu piespiedu atsavināšanu (3

IEROBEŽOTA PIEEJAMĪBA

IEROBEŽOTA PIEEJAMĪBA

6 DTD4*** posmā; 2 RIX posmā	5 DTD2** posmā; 1 IMF Iecava posmā.	• Publisko personu īpašumiem reģistrēts apgrūtinājums zemesgrāmatā – 1 (RCS posmā).		RIX posmā, 1 RCS posmā)
------------------------------------	--	---	--	----------------------------

* DTD1: Upeslejas – Rīga – Misa;

** DTD2: Vangaži -Salaspils – Misa;

*** DTD4: Misa – Lietuvas/Latvijas robeža.

Ņemot vērā, ka projektam nepieciešamo nekustamo īpašumu atsavināšanas ietvaros atsavināto īpašumu skaita pieaugums raisa bažas par to pietiekamību, lai 2023. gada 1. pusgadā varētu uzsākt būvdarbus Rail Baltica dzelzceļa pamattrasē Latvijā, līdz ar to aktualitāti nezaudē jautājums par tāda regulējuma izveidi, kas ļautu uzsākt būvdarbus privātpersonai piederošā nekustamā īpašumā, kura atsavināšana ir uzsākta, taču vēl nav pabeigta. Minēto regulējumu plānots attiecināt uz īpašumiem, kuros nav dzīvojamās ēkas un dzīvnieku novietnes un tiek vērtēta plānotā regulējuma atbilstība Satversmei, jo īpaši – Satversmes 105. pantam, ņemot vērā, ka šāda regulējuma noteikšana radītu ietekmi uz personas pamattiesībām, tās ierobežojot.

Infrastrukturās pārvaldības modeļa izveide

Atskatoties uz 2022. gada 3. ceturksnī veiktajām aktivitātēm Rail Baltica infrastruktūras pārvaldības modeļa izveidē, lielākoties progress sasniegts nacionālajā līmenī un trīs Baltijas valstu nominēto Rail Baltica infrastruktūras pārvaldītāju ekspertu darba grupā (Latviju pārstāv sabiedrība ar ierobežotu atbildību “Eiropas Dzelzceļa līnijas” (turpmāk – EDzL)), bet Baltijas valstu ministriju vai politiskā līmenī sarunas vai vienošanās nav notikušas.

Pārskata periodā turpinājās darbs neformālās ekspertu darba grupas ietvaros – organizētas 10 infrastruktūras pārvaldības (turpmāk – IP) darba grupas sanāksmes un sešas kopīgās sanāksmes ar akciju sabiedrību “RB Rail AS” (turpmāk – RBR). Latvijas puse to ietvaros izstrādāja priekšlikumus strīdu risināšanas procedūrai, kas nodota apspriešanai partneriem, kā arī sniedza komentārus par RBR izpētēm un aptaujām, galvenokārt, komercializācijas jomā. Jāatzīmē, ka darba grupu sadarbības intensitāti šajā periodā ietekmēja atvaļinājumu periods visās sadarbības organizācijās.

Kopīgās drošības pārvaldības jomā sagatavots saraksts ar drošības sertifikācijai nepieciešamajiem kritērijiem. Pēc jautājumu identificēšanas, kas jārisina starp trīs Baltijas valstu ministrijām (kopējie maksu noteikšanas principi, kopējā jaudas sadale u.c.) un citām valstu kompetentajām institūcijām, EDzL ir uzsācis darbu pie kopējā starpvaldību līguma.

Tika veikts darbs ar Rail Baltica saistītās infrastruktūras (autoceļu un tiltu) piederības jautājumu risināšanu, sniedzot priekšlikumus attiecībā uz Projekta ietvaros projektēto autoceļu nākotnes piederības, piekļuves, uzturēšanas un uzturēšanas finansēšanas stratēģiju.

Pārskata periodā turpinājās darbs pie apkalpes vietu koncepciju īstenošanas, noslēdzot iepirkumu par Rīgas centrālās stacijas apkalpes vietas operatora biznesa modeļa izstrādi. Septembrī tika parakstīts līgums, gala nodevumu paredzot 2022. gada decembrī.

Papildus iepriekš minētajam tika organizētas nacionāla līmeņa diskusijas ar EDzL, Satiksmes ministriju, RBR un VSIA “Autotransporta direkcija” par pārrobežu sabiedriskā transporta pasūtījuma dzelzceļa pārvadājumiem organizēšanu Rail Baltica dzelzceļa līnijā. Paredzēts VSIA “Autotransporta direkcija” noteikt par sabiedriskā transporta pakalpojuma pasūtītāju Rail Baltica līnijā Latvijā (atbildīgo kompetento iestādi), kurai tiks piešķirts deleģējums organizēt sarunas ar kaimiņvalstīm par pārrobežu pasažieru pārvadājumu pasūtījuma izveidi.

Reģionālās mobilitātes jomā tika izvērtēts un iesniegts priekšlikums par Rail Baltica mobilitātes punktu attīstību Limbažu novadā, apskatot gan priekšrocības iedzīvotāju mobilitātei vietējā līmenī, gan Limbažu novada mobilitātes risinājumus ilgtermiņā. Tika organizēta papildu saruna ar Valsts valodas centru par nosaukumu piešķiršanu Rail Baltica dzelzceļa stacijām un pieturas punktiem, lai pārrunātu piedāvāto staciju nosaukumu pieraksta veidu, kā arī precizētu iepriekš no Valsts valodas centra saņemto viedokli.

IEROBEŽOTA PIEEJAMĪBA

IEROBEŽOTA PIEEJAMĪBA

RBR, Rail Baltic Estonia OÜ un EDzL 2022. gada 30. augustā parakstīja līgumu ar uzņēmumu apvienību, ko pārstāv *DB Engineering & Consulting GmbH*, *RENFE – Operadora Entidad Pública Empresarial* (RENFE) un *Ingeniería y Economía del Transporte S.M.E M.P. S.A* (INECO), par Rail Baltica globālā projekta dzelzceļa ekspluatācijas un pārvadājumu konsultanta pakalpojumiem. Pakārtoti tam ir noteikti pamata parametri abiem plānotajiem termināļiem (Salaspils intermodālajam loģistikas centram (turpmāk – SILKC) un kravu terminālim pie starptautiskās lidostas “Rīga” (turpmāk - RixKT) un veiktas sarunas ar atsevišķām ieinteresētajām pusēm. Turpmākajos periodos to loks tiks paplašināts. Tuvākā laikā iepriekš minētā uzņēmumu apvienība kā izpildītājs uzsāks darbu, lai SILKC un RixKT nodrošinātu Rail Baltica vajadzībām atbilstošu funkcionalitāti. Papildus tiek iepirkts pētījums par ekonomiski izdevīgāko SILK pārvaldības modeli. Atkarībā no izvēlēta pārvaldības modeļa tiks izvērtēts publiskā finansējuma saderīgums ar ES iekšējo tirgu. RixKT iespējamais pārvaldības modelis tiks izvērtēts ne agrāk par 2025. gadu. Analogiski ar SILKC publiskā finansējuma saderīgums ar ES iekšējo tirgu tiks izvērtēts pēc RixKT pārvaldības modeļa noteikšanas.

Papildus turpinājās darbs, lai līdz 2022. gada beigām izsludinātu vēl divus iepirkumus. Viens no tiem nepieciešams, lai pētītu papildu nepieciešamās un darba tirgū pieejamās kompetences Rail Baltica vajadzībām, savukārt otrs, lai izstrādātu reģionālo kravu distribūcijas darbības modeli.

Rail Baltica projekta progress Igaunijā un Lietuvā

Kopumā vairāk nekā 640 km no Rail Baltica pamattrases Baltijā šobrīd ir projektēšanas stadijā.

Igaunijā turpinās darbs pie būvprojektu izstrādes visā Rail Baltica trases garumā, kā arī pie starptautiskajām stacijām un kravu termināļiem. 2022. gada martā uzsākts iepirkuma process Rail Baltica starptautiskās pasažieru stacijas Ülemiste (Tallina) būvniecībai, taču 2022.gada septembrī tika uzsākta atkārtota procedūra, jo pirmajā reizē pieteicās tikai viens pretendents. Igaunijā visā Rail Baltica koridorā turpinās stratēģiskās ietekmes uz vidi novērtējuma procedūra, pirmie atzinumi gaidāmi 2022. gada rudenī. Ir uzsākta zemju atsavināšanas procedūra 482 īpašumiem, atsavināšana pabeigta 34% no kopskaitā aptuveni 1000 Rail Baltica Igaunijas posma izbūvei nepieciešamajiem nekustamajiem īpašumiem.

Lietuvā, posmā no Kauņas līdz Lietuvas/Latvijas robežai, ir pilnībā pabeigta zemju atsavināšana Rail Baltica projekta vajadzībām, 45 km garumā pabeigta būvprojektu minimālā sastāvā izstrāde, uzsākti pievedceļu būvniecības darbi un noslēgumam tuvojas būvdarbu iepirkums ~30 km garam posmam, kā arī noslēgts līgums par 1,5 km garā tilta pār Neris upi būvniecību. Posmā no Kauņas (Jiesia) līdz Lietuvas/Polijas robežai 2022. gada jūnijā izsludināts publiskā iepirkuma konkurss par projektēšanas un projektēšanas uzraudzības pakalpojumiem, lai izbūvētu Rail Baltica tehniskajiem standartiem atbilstošu divvirziena sliežu ceļu, jo esošie 1435mm sliežu ceļi neatbilst Rail Baltica projektēšanas vadlīnijām un operacionālajam plānam. Līgumu par jauna trases posma izbūvi 78 km garumā plānots parakstīt 2023. gada sākumā. Jaunais Rail Baltica projekta parametriem pilnībā atbilstošais posms no Kauņas (Jiesia) līdz Lietuvas/ Polijas robežai pavērs iespējas ne tikai pasažieriem, bet arī kravu pārvadātājiem izvēlēties dzelzceļu kravu piegādei Ziemeļjūras – Baltijas pamattīkla koridorā, tādējādi stiprinot arī sadarbību starp Baltijas valstīm un Poliju. Papildus Lietuva turpina darbu pie normatīvo aktu izstrādes, kas atsavināšanu ļautu veikt vienlaicīgi ar būvprojektēšanu posmos, kur atsavināšana vēl nav pabeigta.

Satiksmes ministrs

T. Linkaits

IEROBEŽOTA PIEEJAMĪBA